

215281 - Haram Olan İlaçlar

Soru

Ben bir doktorem. Hastaya yazılması haram olan tedaviler ve ilaçlar konusunda bana - mümkünse örneklerle- bilgi verir misiniz? Sarhoş edici madde yazmanın caiz olmadığını biliyorum ancak bazı ilaçların sarhoş edici olduğunu fark edemeyebilirim. Bu durumda nasıl davranmalıyım?

Detaylı cevap

Birincisi:

Yüce Allah'ın kullarına bahşettiği nimetlerden biri de her hastalığa bir ilaç yaratması ve tedavi olmaya teşvik etmesidir.

Ebu Hureyre r.a'dan rivayetle Rasulullah s.a.v şöyle dedi: Yüce Allah indirdiği hastalık için mutlaka şifasını da indirmiştir. (Buhari 5678)

Câbir r.a anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

"Her hastalığın bir ilacı vardır, ilaç hastalığa isabet ederse Allah Teâlâ'nın izniyle şifa hasıl olur." (Muslim 2204)

İbn Kayyim Rahimehullah şöyle dedi: "Her hastalığın ilacı vardır." hadisi hastanın ve doktorun ruh halini güçlendirir, bunda var olan o ilacı araştırmaya teşvik vardır."

(Zâdu'l-Meâd 4-15)

Tedavi izni ve ruhsatıyla birlikte haram olan tedavilerden sakınmak gerekir. Vâil el Hadrâmî'den rivayetle Târik b. Suveyd el Cufî Rasulullah'a içkiyi sorar, Rasulullah ondan sakındırır. Târik, ilaç için yaptığını söyler. Rasulullah: "O ilaç değildir, hastalığın kendisidir." der. (Muslim 1948)

Ebu Hureyre r.a şöyle dedi: Rasulullah habis olan şeyden ilâç yapılmasını yasakladı. (Tirmizî 2045)

Ebu el Derdâ r.a şöyle dedi: “Rasulullah s.a.v şöyle dedi:

“Allah Teâlâ Hazretleri hastalığı da ilacı da indirmiştir. Ve her hastalığa bir ilaç var etmiştir. Öyleyse tedavi olun ancak haram olan şeyle tedavi olmayın.” (Ebu Dâvud, 3874).

Elbani: “Bu hadis, anlamı açısından sahihtir çünkü şahitleri vardır.” dedi

İkincisi:

İlacın alkol gibi haram veya domuz gibi necis bir şey içerdiğini söylemek onu haram kılmaz; bilakis alimlere göre bu konuda özetlediğimiz bir detay vardır:

1- Sırf Haram ve Sırf Necis Şeylerle Tedavi:

Alkol ile tedavi ya da bazı ülkelerde bazı insanların yaptığı gibi kişinin kendi idrarlarını içmesi haramdır. Çünkü yukarıda zikredilen hadislerle göre alkol ve diğer çirkin maddelerle tedavi yasaklanmıştır.

İbn Teymiyye Rahimehullah şöyle dedi: Haram olan necis şeylerle tedavi olmak haramdır. Çünkü bu konuda deliller mevcuttur. Yüce Allah şöyle dedi: “Allah size leşleri haram kıldı.” Bir hadiste ise “Köpek dişine sahip tüm yırtıcı hayvanlar haramdır.”, başka bir ayette ise: “Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar, fal okları şeytan işi iğrenç şeylerden ibarettir.” denmiştir. Bu ayet tedavi olsun olmasın her durumda geçerlidir. Bunu özel duruma indirgemek caiz değildir.

(Mecmû’u’l-Fetâvâ 21-562)

İbn Kayyim Rahimehullah şöyle dedi: Haramlarla tedavi olmak mantık olarak da şer’î olarak da çirkin bir durumdur.

Şer’î açı ise yukarıda bahsi geçen hadislerdir. Akıl ve mantık açısından ise yüce Allah o şeyi çirkin olduğu için haram kılmıştır. Yüce Allah İsrailoğullarına yaptığı gibi bu ümmete ceza

olsun diye güzel ve hoş hiçbir şeyi haram kılmamıştır. “Yahudilerin yaptıkları zulüm ve birçok kimseyi Allah yolundan alıkoymaları, kendilerine yasaklanmış olduğu hâlde faiz almaları, insanların mallarını haksız yere yemeleri sebebiyle önceden kendilerine helâl kılınmış temiz ve hoş şeyleri onlara haram kıldık. İçlerinden inkâr edenlere de acı bir azap hazırladık.” (Nisa 160-161) Bilakis bu ümmete haram kılınan şeyler çirkinliğinden ve pis olmasından dolayı haram kılınmıştır. Haram kılınması insanları korumak içindir. Hastalıklı bir şeyde ilacı aramak mantıklı değildir. Farz edelim, hastalığı tedavi etse de başka bir hastalığa neden olacaktır. Ayrıca kalp hastalığına da neden olur. Böylece kişi, fiziksel tedavi yaparken ruhsal hastalığa teslim olmuş olacaktır. (Zâdu'l-Meâd 4-143)

2- Sarhoşluk Veren Maddelerle Karıştırılan İlaçlar:

İlaçta sarhoş edici madde bulunması iki durumda değerlendirilir:

Birinci durum: Sarhoşluk veren madde miktarı az ise; öyle ki kişi bu ilaçtan çok miktarda içse bile sarhoş olmaz.

Bu durumda bir grup alim, bu tür ilaçları içmenin caiz olduğuna dair fetva vermişlerdir. Çünkü sarhoşluktan dolayı az veya çok içki içmek haramdır ama bu ilaçta olduğu gibi sarhoşluğun sebebi ortadan kaldırıldığı için ne azı ne de fazlası sarhoşluk yapmaz. Bu yüzden kullanılmasına izin verdiler.

İkinci durum: İlaçta sarhoş edici madde oranı fazladır. Yani bir kimse bu ilaçtan fazla içerse sarhoş olur; bu durumda sarhoşluk sebebiyle hastaya verilmesi caiz olmaz ve bunun hükmü alkolün hükmüdür. Aişe r.a'dan rivayetle Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'e bal şarabının hükmü soruldu. Rasulullah: “Sarhoş edici her şarap haramdır. (Muslim 2001)

Câbir b. Abdullah r.a'dan rivayetle Rasulullah s.a.v şöyle dedi: “Çoğu sarhoş edenin azı da haramdır.” (Ebu Davud 3681)

3- İlaçların Necis Haramlarla Karıştırılması:

Bir miktar domuz yağı veya bir leşin bazı parçalarını ve benzerlerini içeren bazı ilaçlar iki durumda değerlendirilir:

Birinci durum: Bu haram olan necislerin ilaca karıştırılmasıyla tamamen eriyip yok olması. Bu da bir şeyin özelliğini yitirip başka bir şeye dönüşmesi demektir.

(El-Mevsûatu'l-Fıkhiyye 3-213)

Nitekim bazı necasetler ilaç yapım aşamasında kimyasal işlemlere maruz kalır, bunun sonucunda özelliklerini kaybeder ve başka bir maddeye dönüşür. Birçok ilim ehline göre özelliklerini kaybeden ve değişime uğrayan necasetlere, içerdikleri necaset sebebini yitirdikleri için taharet hükmü verilir.

El Karâfî Rahimehullah şöyle dedi:

“Yüce Allah, birtakım varlıkların sırf belirli bir cisim olması nedeniyle necis olduğuna hükmetmemiştir. Bilakis necis olmaları, sahip oldukları bazı özellik birtakım ve bazı belirtilerden dolayıdır. Şayet bu özellik ve belirtiler bir şekilde bertaraf edilir ve yok edilirse necaset hükmü kalkar çünkü necaset müsebbibi ortadan kalkmış olur.

(El-Furûk 2/207)

İbn Kayyim Rahimehullah şöyle dedi: Kıyasa göre içki başka bir maddeye dönüşürse tahir olur. Ancak sahip olduğu habislik nedeniyle necistir. Şayet necaset sebebi ortadan kalkarsa necis olmaktan çıkar. Şeriatta asıl olan budur. Kaynaklar, hatta sevap ve cezalar bu asıl üzerine bina edilir.

Buna binaen doğru kıyasa göre diğer necasetler de dönüştüğünde aynı hükme tabi olur. Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem, mescidin inşa edildiği yerde müşriklerin kabirlerini açmış ama var olan toprağı taşımamıştır. Ayrıca yüce Allah sütün kan ve fişkı arasından çıktığını haber vermiştir. Müslümanlar; bir hayvan necasetle beslendikten sonra tutulur ve temiz şeylerle beslenirse sütünün ve etinin tahir olduğuna dair icmâ etmişlerdir. Aynı şekilde necis suyla sulanan meyve ağaçları daha sonra temiz suyla sulandığında meyveler temiz ve helal olur. Çünkü bu durumlarda habislik özelliği ortadan kaybolmuş ve temize dönüşmüştür.

Bunun tersinde ise, hoş bir şey habis-pis bir şeye dönüşürse necis olur. Su ve yiyecek gibi, idrar ve dışkıya dönüşüyorsa şüphesiz necis olur. Nasıl ki iyinin kötüye dönüşmesi hükmü değiştiriyorsa aynı şekilde kötü iyiye dönüşürse hükmü değişir.

Şüphesiz yüce Allah hoş şeyleri pislikten, pislikten de hoş şeyleri çıkarır. Önemli olan şeyin kökeni değil, bizzat bulunduğu durumdaki niteliğidir. (İ'lâmu'l-Muvakki'în 3/183)

Şeyhülislam İbn Teymiyye'nin dediği gibi alimlerin cumhuruna göre necisten dönüşen maddeler tahirdir. Hanefî ve Zahirî mezheplerinde bu görüş geçerli olduğu gibi Malik ve Ahmed mezhebinde yer alan iki görüşten biri ve Şafiî mezhebinde yer alan bir görüştür." (Mecmû'u'l-Fetâvâ 21/510)

İkinci durum: Necis madde, ilacın içinde orijinal haliyle kalır ve başka bir maddeye dönüşmezse ilaç haram olur. Örneğin bazı ilaçlar domuz yağı içerir, orijinal haliyle aynı kalır ve ilacın hazırlanma aşamasında dönüşmezse bu durumda necis parçacıkları içerdiğinden dolayı haramdır.

İstifade için Hasan bin Ahmed el-Fakî'nin "İslam Şeriatında İlaçların Hükümleri" kitabına bakınız. Uzmanlığınız alanında işinize yarayacak, üslubu kolay bir kitaptır; internette bulabilirsiniz.

Bütün bunların sonucu şudur:

Haram olan madde; sarhoşluk yapan veya sarhoşluk yapmayan necis olsun, şayet sebebiyle haram kılındığı özellikleri kaybetmişse ve necaset özelliklerinden hiçbir iz kalmamışsa veya ilaca karıştırılan sarhoş edici madde sarhoş edici etki göstermiyorsa bu ilacı almak ve hastaya reçete etmek caizdir çünkü haram veya necaset dönüşmüş ve ondan eser kalmamıştır.

Fakat haram olan şeyin izleri kalmışsa, onu reçete etmek veya onunla tedavi olmak caiz değildir.

Necasetin ve sarhoş ediciliğin kalıp kalmayacağı, tecrübeli insanlar tarafından duyu ve tecrübe yoluyla bilinir. Ayrıca ilaca karıştırılan oranları bilmek, bunu da bilmeye yardımcı

olacaktır.

Üçüncüsü:

Haram madde içeren ilaçların isimlerini söylemeye gelince; bunu dininde güvenilir olan, ilaçları yapmakta uzmanlaşmış eczacılar gibi uzmanlara sormak gerekir.

En iyisini Allah bilir.